

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ГОРИЗОНТІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ КРИЗИ

¹Хмельницький національний університет

Анотація. Досліджено передумови формування стратегій на різних рівнях управління. Визначено часовий горизонт реалізації стратегій. Встановлено важливість розробки і реалізації стратегії для економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Ключові слова: стратегія, економічна безпека, часовий горизонт

Annotation. The prerequisites for the formation of strategies at different management levels have been studied. The time horizon for strategy implementation has been determined. The importance of strategy development and implementation for the economic security of business entities has been established.

Keywords: strategy, economic security, time horizon.

Визначення часових горизонтів реалізації стратегії обумовлюється розвитком соціально-економічних систем та умовами її розробки і реалізації. Розвиток стратегічного управління на рівні держави пов'язаний із формуванням основних документів, що регулюють соціально-економічні процеси на макрорівні. Вони почали активно розроблятися у другій половині 2000-х років, однак вагомих результатів від їх реалізації держава не отримала, що можна констатувати виходячи з існуючого стану розвитку економіки та державних інституцій на даний момент часу. Також не було акцентовано уваги щодо протидії російському впливу на євроінтеграційні процеси, особливо за часів президентства В. Януковича. Навпаки, більшість корисних напрацювань у сфері стратегічного управління на рівні держави були або нівельовані численними правками, або просто відбувалося ігнорування основних положень та норм таких документів.

Стосовно розвитку стратегічного управління на мезорівні, то органи місцевого самоврядування також активно займалися розробкою стратегій на обласному рівні та на рівні регіонів, однак суттєвих переваг для регіонального розвитку від ухвалення таких стратегій не спостерігалось. Відносно успішним прикладом можна вважати Вінницьку область, де стратегія була частково реалізована і декілька інвестиційних проєктів дійсно мали практичне впровадження.

Серед існуючих визначень стратегічного управління, найбільш неординарним є бачення Б.Карлоффа, який розглядав стратегічне управління, як мистецтво та науку формулювання, реалізації та оцінки міжфункціональних рішень, які дозволять організації досягти своїх цілей [1]. У сьогоdnішніх умовах саме «мистецтво» управління відрізняє успішні організації від звичайних рутинних, де механістичний підхід залишається переважаючою формою реалізації управлінських процесів. Нестандартні рішення, бачення перспектив, прогнозування ситуації на ринку – це не єдині елементи успіху організації та поведінки сучасних менеджерів. Розуміння реального стану речей у зовнішньому та внутрішньому середовищі організації та врахування позицій зацікавлених сторін (в першу чергу власників) дозволяє реалізовувати на належному рівні процеси стратегічного управління.

Процесний підхід притаманний визначенням більшості науковців і пов'язаний із прийняттям управлінських рішень різними групами осіб відповідно до перспективних цілей та «бажаного» стану організації у майбутньому. Для цього приймаються управлінські рішення, які є стимулом для дій відповідальних осіб у заданій площині їх відповідальності з метою досягнення організацією конкретних цілей у стратегічній перспективі управлінського горизонту. Під «управлінським горизонтом» необхідно розуміти певний часовий проміжок у якому дії та рішення є відносно прогнозованими і спрямовані на досягнення узгоджених цілей розвитку організації. Такий горизонт може бути доволі масштабним для підприємств, які є монополістами на ринку і не мають товарів-замінників, і навпаки, він навряд чи буде перевищувати 3-5 років в умовах швидких та кардинальних змін середовища функціонування організації. Саме тому, для стратегічного управління надзвичайно важливою складовою є поєднання таких елементів, як: узгодженість цілей та «бачення» основних

стейкхолдерів, що задіяні у формуванні стратегії; адекватна оцінка та врахування специфіки середовища функціонування організації; розуміння можливого внутрішньоорганізаційного спротиву; перевага довгострокових результатів над короткостроковими.

Традиційно, розвиток підприємств ототожнюється із формуванням стратегії та дотриманням часових параметрів досягнення визначених стратегічних цілей та стану економічної безпеки, однак у наведених визначеннях самого терміну «економічна безпека» цьому приділено недостатньо уваги.

На думку В.І. Франчука [2], створення безпечних умов для розвитку є самою сутністю економічної безпеки, її головною метою. При цьому «безпечні умови» досить масштабне поняття, яке можна розглядати на макро-, мезо- та мікрорівні. А у контексті дослідження, стратегія забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання і повинна враховувати різні рівні впливу на її генерування та реалізацію. А головною стратегічною метою повинен стати безпечний розвиток підприємства у визначеному часовому діапазоні з урахуванням впливу позитивних та негативних чинників на макро-, мезо- та мікрорівні.

І хоча наукових праць, які пов'язані з економічною безпекою достатньо велика кількість, стратегічні аспекти забезпечення економічної безпеки досліджені доволі фрагментарно, а галузевий та регіональний аспекти залишаються поза увагою науковців доволі тривалий період часу. Це пов'язано із динамічністю розвитку соціально-економічних процесів на різних рівнях та наявністю глобальних викликів, особливо в умовах війни. Також на інституційному рівні відбуваються зміни нормативно-правових актів, які регулюють не лише суто економічні процеси, а і формують відповідне бізнес-середовище (часто недостатньо сприятливе), що негативно впливає саме на «життєздатність» розроблених стратегій навіть у середньостроковій перспективі.

Деталізація процесів розробки стратегії та визначення різних видів стратегії для організацій різних типів є однією з основних проблем стратегічного менеджменту, вона досліджувалась у працях вітчизняних та закордонних науковців, але однозначного її рішення на сьогодні немає. Не виключенням є і сфера економічної безпеки, оскільки різні автори використовують різні підходи при обґрунтуванні доцільності реалізації стратегічних рішень, однак у багатьох випадках не враховують наявність інституційної спроможності реалізувати стратегію та забезпечити її сприйняття на рівні операційних процесів підприємства, що обумовлює необхідність подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Karloff B. Business Strategy. Guide to Concepts and Models / B. Karloff. – London and Basingstoke : Macmillan Reference books, 1989. – 243 p.
2. Франчук В. І. Теоретична модель системи забезпечення економічної безпеки акціонерних підприємств / В. І. Франчук // Науковий вісник НЛТУ України. — 2010. — № 20.8. — С. 155–162.

Матюх Сергій Анатолійович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Хмельницький національний університет, м.Хмельницький, e-mail: matuh@khmnu.edu.ua

Serhii Matiukh, PhD, associate professor, Department of International Economic Relations, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi

Рудніченко Євгеній Миколайович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та адміністрування, Хмельницький національний університет, м.Хмельницький, e-mail: e.m.rudnichenko@gmail.com

Yevhenii Rudnichenko, Doctor of Economic Sciences, Professor Department of Management and Administration, Khmelnytsky National University, Khmelnytsky,